

APRÓPÉNZ Adózási Hírlevél

Iránytű a sikeres vállalkozáshoz

XVIII. évf. 4. szám
2023. április

A TARTALOMBÓL:

- Devizakövetelések, devizakötelezettségek könyvelése során alkalmazandó árfolyamok

E egyéni vállalkozókat érintő információk

T társas vállalkozásokat (Bt., Kft.) érintő információk

M magánszemélyeket érintő információk

!!! különösen fontos információk, pl. törvény által előírt kötelezettségek

DEVIZAKÖVETELÉSEK, DEVIZAKÖTELEZETTSÉGEK KÖNYVELÉSE SORÁN ALKALMAZANDÓ ÁRFOLYAMOK **T**

A külföldi pénzürtékre szóló (deviza)követelések, kötelezettségek elszámolásánál a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (továbbiakban: Szt.) 60., 64-65., valamint 68. §-ában foglaltakat kell figyelembe venni. A kérdéskör igen tág, melynek terjedelme jóval meghaladja jelen fórum által biztosított kereteket, ezért a teljesség igénye nélkül a főbb devizás tranzakciók könyvelésére, a könyvelés során alkalmazandó árfolyamokra térek ki.

Vevő által elismert devizakövetelés

Gazdasági társaságnál legjellemzőbb követelés a vevő által elismert termékértékesítésből, szolgáltatásnyújtásból származó követelés. Amennyiben az ellenértéket devizában számlázták, akkor az árbevételeként és követelésként elszámolandó forintösszeget a számlában szereplő devizaértéknek a szerződés szerinti teljesítéskori, a vállalkozás számviteli politikájában választott árfolyamán (továbbiakban: választott árfolyam) kell meghatározni (T 317–K 93-94). A devizakövetelést nemcsak forintban, hanem devizában is nyilván kell tartani, a devizakövetelésben bekövetkezett változásokat devizában is ki kell mutatni, rögzíteni kell a nyilvántartásban. Ehhez kapcsolódóan rögzíteni kell a ténylegesen alkalmazott bekerülési árfolyamot és az abban bekövetkezett (a követelés forintértékét módosító) változásokat is, hogy a mindenkori aktuális könyv szerinti árfolyam megállapítható és utólag is ellenőrizhető legyen.

Amikor a külföldi megrendelő a devizakövetelést kiegyenlíti, akkor a jóváírt deviza forintértékét a kiegyenlítés kori választott árfolyamon kell meghatározni. A teljes kiegyenlítést követően a devizás vevő számlán mutatkozó egyenleget előjelétől függően árfolyamnyereséggé vagy árfolyamvesztéssé kell elszámolni (T 317–K 9762 vagy T 8762–K 317).

A fent ismertetett módon kell – értelemszerűen – eljárni akkor is, ha a hitelintézet – a társaság előzetesen adott megbízásának megfelelően – a külföldi vevő által átutalt devizát a társaság elszámolási betétszámláján forintban írja jóvá. Ebben az esetben két gazdasági eseményről van szó, hiszen a külföldi devizában fizetett, a bank pedig a devizát átváltotta forintra, tehát a könyvelési tételek is ennek megfelelően alakulnak:

- deviza átutalásának könyvelése: T 386–K 317, majd
- az átutalt deviza jóváírása az elszámolási betétszámlán (a deviza jóváíráskori, az adott bank vételi árfolyamán): T 384–K 386,
- ezt követően el kell számolni egyrészt a 317. számlán, másrészt a 386. számlán mutatkozó árfolyam-különbözetet árfolyamnyereséggé, illetve árfolyamvesztéssé.

Abban az esetben, ha a devizaeszközöket, illetőleg a devizakötelezettségeket az Szt. 60. § (2) bekezdése szerint a mérlegfordulónapon értékelni kell, akkor az értékvesztéssel csökkentett, a

visszaírt értékvesztéssel növelt devizakövetelések mérleg-fordulónapi értékeléséből adódó különbözetet az összevontan mutatkozó árfolyamnyereség, illetve árfolyamveszteség keretében kell az eredményt módosító tételként elszámolni.

A mérleg-fordulónapi értékelés keretében a külföldi adós, vevő minősítése alapján a devizaköveteléseknél is értékvesztést kell elszámolni akkor, ha a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján a követelés várhatóan megtérülő összege kisebb, mint annak könyv szerinti értéke, a különbözet tartósnak mutatkozik és jelentős összegű. A devizaköveteléseknél az értékvesztés összegét – a Szt. 60. § (2) bekezdése szerinti értékelést megelőzően – elsődlegesen devizában kell megállapítani, majd azt a könyv szerinti árfolyamán az egyéb ráfordítások között könyvelni (T 8662–K 317).

Előzőekből következik, hogy ha a devizakövetelések korábban elszámolt értékvesztését visszairják, mert a vevő, az adós minősítése alapján a követelés várhatóan megtérülő összege jelentősen meghaladja a devizakövetelés könyv szerinti értékét, akkor a devizában meghatározott, visszaírandó összeget forintra átszámítani a devizakövetelés könyv szerinti árfolyamán kell – függetlenül az értékvesztés elszámolásakor alkalmazott devizaárfolyamtól –, ezt a forintösszeget kell az egyéb bevételek növekedéseként elszámolni (T 317–K 9662).

Abban az esetben, ha a devizakövetelés behajthatatlanná válik, azt a könyv szerinti árfolyamon kell hitelezési veszteségként az egyéb ráfordítások között elszámolni (T 8691–K 317).

Amennyiben a devizakövetelést elengedik (az adóssal, a vevővel közösen aláírt megállapodás devizában meghatározott összeg elengedéséről szól), akkor az elengedett devizakövetelést a könyv szerinti árfolyamon kell a egyéb ráfordítások között elszámolni (T 8693–K 317).

Devizában adott előleg

Gyakran előfordul, hogy a társaság a külföldi szállítónak devizában előleget ad. A devizában adott előleget a Szt. 60. § (1) bekezdése értelmében devizakövetésként az előleg folyósításakor választott devizaárfolyamon kell kimutatni. Így, ha az előleg folyósítása a devizaszámláról történik (T 35–K 386), akkor a 386. számlán árfolyam-különbözet lehet, a deviza tényleges (könyv szerinti) árfolyama és folyósításakor árfolyama eltéréseiből adódóan (T 386–K 9762 vagy T 8762–K 386). Amennyiben a társaság devizahitelből folyósítja közvetlenül az előleget devizában (T 35–K 444, 445, 452), akkor a devizakövetelést is és a deviza-

kötelezettséget is a deviza folyósításakor választott árfolyamán kell forintra átszámítva kimutatni.

Ha a devizában adott előleget a külföldi szállító által teljesített áruszállítás, szolgáltatás számlázott értékébe beszámítják, a beszámítás a devizaelőleg könyv szerinti árfolyamán történik (T 454–K 35). Mivel a szállítóval szembeni devizakötelezettséget a szerződés szerinti teljesítéskor árfolyamon kell felvenni, a devizaelőleg beszámításakor a szállítói számlán bizonyára lesz árfolyam-különbözet, a 454. számlán a beszámított deviza, mint kötelezettség könyv szerinti árfolyama és a beszámított devizaelőleg könyv szerinti árfolyama eltéréseiből adódóan (T 454–K 9762 vagy T 8762–K 454, meghatározott esetekben: T 454–K 11, 16 vagy T 11, 16–K 454).

Ha a külföldi szállító a szállítónak devizában adott előleget visszafizeti, a visszafizetett előleget devizabevételként a visszafizetéskor választott devizaárfolyamon kell könyvelni (T 386–K 35). Mivel a visszafizetéskor devizaárfolyam általában eltér a devizaelőleg könyv szerinti árfolyamtól, a 35. számlán mutatkozó árfolyam-különbözetet is el kell számolni (T 35–K 9762 vagy T 8762–K 35).

A devizában adott előlegnél az értékvesztés elszámolása, illetve annak visszairása, mérleg-fordulónapi értékelése, behajthatatlanná válásának, elengedésének elszámolása – értelemszerűen – megegyezik a vevővel szembeni devizakövetelésnél leírtakkal.

Szállítóval szembeni devizakötelezettség

A vállalkozásoknál legjellemzőbb kötelezettség a vállalkozó által elfogadott, elismert szállításhoz, szolgáltatáshoz kapcsolódó kötelezettség. Amennyiben az ellenértéket devizában határozták meg és számlázták, akkor a beszerzésként, a költségként, ráfordításként és kötelezettségként elszámolandó forintösszeget a számlában szereplő devizaértéknek a szerződés szerinti teljesítéskor választott árfolyamán kell meghatározni (T 11, 16, 21-22, 26-28, 51-53, 81-84, 86–K 45). Itt is meg kell jegyezni, hogy a devizakötelezettséget nemcsak forintban, hanem devizában is nyilván kell tartani, a devizakötelezettségben bekövetkezett változásokat a nyilvántartásban rögzíteni kell. Ki kell mutatni a kötelezettség keletkezésekor, illetve a kötelezettség fennállása, törlesztése alatt alkalmazott tényleges devizaárfolyamokat is úgy, hogy azokból a mindenkori aktuális könyv szerinti devizaárfolyam megállapítható és utólag is ellenőrizhető legyen.

A külföldi szállítóval szembeni kötelezettség kiegyenlítésekor figyelembe veendő devizaárfo-

lyamot az határozza meg, hogy milyen pénzügyi forrásból történik a kötelezettség kiegyenlítése.

Ha a devizakötelezettség kiegyenlítése a devizaszámláról történik, akkor a deviza tényleges árfolyama határozza meg a devizakötelezettség forintértékét csökkentő összeget (T 45–K 386). A kiegyenlítéskor a 45. számlán mutatkozó egyenleget árfolyamnyereségként, illetve árfolyamveszteségként kell általában elszámolni. Abban az esetben azonban, ha a devizakötelezettség üzembe nem helyezett beruházáshoz, vagyoni értékű jog beszerzéséhez kapcsolódik, és a devizaszámlán annak fedezetére devizakészletet nem különítettek el a Szt. 47. § (4) bekezdés c) pontja szerint, akkor a devizakötelezettség-számlán mutatkozó árfolyam-különbözettel a beruházás, a vagyoni értékű jog bekerülési értékét kell módosítani (T 11, 16–K 45 vagy T 45–K 11, 16).

Abban az esetben, ha a devizakötelezettség kiegyenlítése az elszámolási betétszámláról történik úgy, hogy a devizát forintért megvásárolják, akkor a ténylegesen forintban fizetett összeg határozza meg a devizakötelezettség forintértékét csökkentő összeget (T 45–K 384). A kiegyenlítéskor a 45. számlán mutatkozó egyenleget – az előbbiek értelemszerű alkalmazásával kell – árfolyamnyereségként, illetve árfolyamveszteségként, vagy a beruházás, a vagyoni értékű jog bekerülési értékét módosító tételként elszámolni.

Ha a devizakötelezettség közvetlen kiegyenlítésére devizahitelt vesznek igénybe, akkor az Szt. 60. § (1) bekezdésének előírása alapján a devizahitelt a folyósításkori választott devizaárfolyamon kell felvenni, és így ez a devizaárfolyam határozza meg a devizakötelezettség forintértékét csökkentő összeget (T 45–K 444, 445, 452). A devizakötelezettség számlán a devizahittel történt kiegyenlítést követően mutatkozó árfolyam-különbözetet az előbbiekben leírtak szerint kell elszámolni.

Abban az esetben, ha a devizaeszközöket, a devizakötelezettségeket az Szt. 60. § (2) bekezdése szerint a mérleg-fordulónapon értékelni kell, akkor a devizakötelezettség mérleg-fordulónapi értékeléséből adódó különbözetet

- ha a devizakötelezettség a Szt. 47. § (4) bekezdés c) pontja szerinti üzembe nem helyezett beruházáshoz, vagyoni értékű jog beszerzéséhez kapcsolódik, akkor azt a beruházás, a vagyoni értékű jog bekerülési értékét módosító tételként,
- minden más esetben az összevontan mutatkozó árfolyamnyereség, illetve árfolyamveszteség keretében az eredményt módosító tételként kell elszámolni.

Ha a devizakötelezettséget elengedik – tehát a szállítóval, a hitelezővel közösen aláírt megállapodása devizában meghatározott kötelezettség elengedéséről szól –, akkor az elengedett devizakötelezettséget a könyv szerinti devizaárfolyamon kell egyéb bevételként elszámolni (T 45–K 9693), és akkor annak függvényében kell időbelileg elhatárolni (T 9693–K 4831), ha az beszerzett (és még nyilvántartott) eszközhöz kapcsolódik.

Amennyiben a társaság ellentételezés nélkül devizakötelezettséget vállal át, az átvállalt kötelezettség szerződés (megállapodás) szerinti devizaösszegét az átvállalás időpontjában érvényes, választott devizaárfolyamon kell forintra átszámítani, és az egyéb ráfordításokkal szemben devizakötelezettségként kimutatnia (T 868–K 45). Az egyéb ráfordításként elszámolt összeget az Szt. 33. § (1) bekezdése szerint kell időbelileg elhatárolni (T 3931–K 868), illetve az elhatárolást a kötelezettség pénzügyi rendezésekor megszüntetni (T 868–K 3931).

Annál a társaságnál, amelytől a devizakötelezettséget – szerződés (megállapodás) alapján – ellentételezés nélkül átvállalták, az átvállalt devizakötelezettséget az átvállalás időpontjában kimutatott könyv szerinti devizaárfolyamon (forintértéken) kell egyéb bevételként elszámolni (T 45–K 968), és akkor kell azt időbelileg elhatárolni (T 968–K 4831), ha beszerzett (és még nyilvántartott) eszközhöz kapcsolódik.

Devizában kapott előleg

A külföldi megrendelőtől devizában kapott előleget devizakötelezettségként a Szt. 60. § (1) bekezdése alapján az előleg jóváírásakor választott devizaárfolyamon kell kimutatni (T 386–K 453).

Amennyiben a devizában kapott előleget a külföldi megrendelőnek számlázott ellenértékbe beszámítják, a beszámítás a kapott devizaelőleg könyv szerinti árfolyamán történik (T 453–K 317). Mivel a vevővel szembeni követelést a szerződés szerinti teljesítéskori devizaárfolyamon kell felvenni, a kapott devizaelőleg beszámításakor a vevőszámlán (a 317. számlán) bizonyára lesz árfolyam-különbözet, a beszámított deviza mint követelés könyv szerinti árfolyama és a beszámított devizaelőleg könyv szerinti árfolyama eltéréséből adódóan (T 317–K 9762 vagy T 8762–K 317).

Ha a kapott devizaelőleget a társaság a külföldi megrendelőnek visszafizeti, a visszafizetésekor számításba veendő devizaárfolyamot a deviza pénzügyi forrása határozza meg.

Ha a kapott devizaelőleg visszafizetése a devizaszámláról történik (T 453–K 386), akkor a

deviza tényleges árfolyama, ha a kapott devizaelőleg visszafizetése az elszámolási betétszámláról, forintért vásárolt devizával történik, akkor a ténylegesen forintban fizetett összeg határozza meg a vevőktől kapott előleg forintértékét csökkentő összeget. Mivel ez általában eltér a kapott devizaelőleg könyv szerinti árfolyamától, a 453. számlán

mutatkozó árfolyam-különbözetet is el kell számolni (T 453–K 9762 vagy T 8762–K 453).

A devizában kapott előleg mérleg-fordulónapi értékelése, elengedésének, átvállalásának elszámolása – értelemszerűen – megegyezik a szállítóval szembeni devizakötelezettségnél leírtakkal.

Kovács Andrea
okl. adószakértő
